SABDO PANDITO RATOE

HET RECHT IS VAN DEN WIJZE

DOOR

R. M. S. SOERIOKOESOEMO

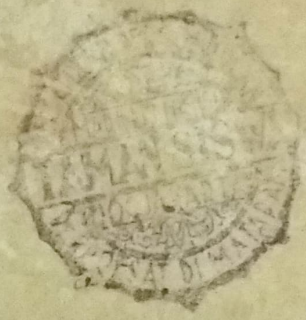

DEMOKRATIE ZONDER WIJSHEID
IS EEN RAMP VOOR ONS ALLEN

RPUSTAKAAN
TARA KIRTI GRIYA
361.1
SOE
s
C.1

NESISCHE DRUKKERIJ, WELTEVREDEN

SABDO - PANDITTO - RATOE

HET RECHT IS VAN DEN WIJZE

DOOR

R. M. S. SOERIOKOESOEMO

DEMOKRATIE ZONDER WIJSHEID
IS EEN RAMP VOOR ONS ALLEN

361.1
SOE
s

PERPUSTAKAAN MUSIUM
DEWANTARA KIRTI GRIYA
NO. INV: 5579 - TS /2014
TAHUN: 2014

INDONESISCHE DRUKKERIJ, WELTEVREDEN
1920.

337

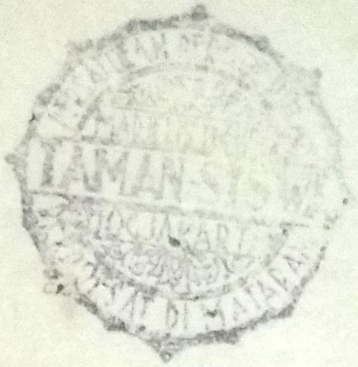

SABDO — PANDITTO — RATOE

HET RECHT IS VAN DEN WIJZE.

(Inleiding.)

I

In een tijd, waar de sociaal-democratie machtig voortschrijdt en de leuze : *sama rata, sama rasa,* als de eenige juiste stelling wordt erkend ; in dezen tijd, waar hoog en laag, groot en klein in principe de democratie aanhangt, waar de groote meerderheid der massa voor deze nieuwe leer tot zulk een ongekend enthusiasme en hartstochtelijkheid overslaat, is het een wanhopige poging van den enkeling, die zich waagt daartegen een strijd aan te binden.

Wanhopig is het tot daartoe, maar hij stelt zich verder ook nog bloot aan minachting en spot. En de enkeling, die met deze risico voor oogen desondanks niet weifelt zijn kris uit de schede te trekken, moest toch wel heilig van overtuigd zijn, dat hij dáár op zijn rechten staat.

Welk fatsoenlijk mensch twijfelt nog, dat alle menschen worden geboren met gelijke rechten, zoo sprak de bode, dien de democratie vooruitzond, toen zij Java wilde betreden.

Van het begin af, dat deze leerstelling werd verkondigd, was ik vastbesloten ze nooit te erkennen. Doch aan den anderen kant moest ik mijn mond houden, omdat die leer veel voordeelen brengt aan mijn landgenoten, die sinds eeuwen gebukt gingen onder het wreede systeem van een dualistische rechtspraak.

Toen de Indische Partij onder leiding van den eminenten Douwes Dekker opstond om een eind te maken aan dit dualisme, heb ik ook geen oogenblik geaarzeld om me te scharen onder de I. P. Vlag.

Van gelijke rechten, zooals de democratie wil, was er echter geen sprake. Men mag het met D.D. eens of niet eens zijn; hij is toch de man geweest, die den strijd op politiek terrein bracht en propageerde, de antithese overheerscher en overheerschte naar voren trapte om ze verder te belichten met zijn schel, vlammend intellect. Menschen met zwakke gezichtsvermogens liepen weg ; de sterken bleven en verheugden zich bij het zien van den nieuwen dageraad.

Dat was D.D. zijn grootste verdienste en Indië is hem hiervoor zeker veel dank verschuldigd.

Boedi Oetomo hield zich toen met zijn politiek verdekt achter het onderwijs en de Sarekat Islam achter de economische volksbelangen, alleen de I. P. streed met open vizier.

Toen was er nog geen sprake van kapitalist of loonarbeider. De strijd van de I. P. ging om een gelijke berechting van overheerscher en overheerschte, zij vroeg verder ook om medezeggenschap en stelde de onafhankelijkheid als eisch in uitzicht.

Men huiverde en was buiten zichzelven van woede door zulke aanmatigende eischen van een zóó jonge vereeniging. Men kon dit zien aan het verbleekende gelaat van Gouverneur Generaal Idenburg, als hij straks aan de I. P. deputatie uitdrukkelijk verklaarde, dat Holland aan Indië de onafhankelijkheid nimmer zal schenken. En nu zeven jaren later ; de bladen keerden zich om. Men erkent de billijkheid van Tjipto's eischen ; alleen is men het nog niet met elkaar eens over het tijdstip van overgave en overname.

Toen was de democratie nog niet op Java geboren en de Javaansche nationalist streed dapper aan de zijde van de I.P. Vreemd en toch is dit waar !

Socialisme en Individualisme, beide strijdbegeerig, sluimerden nog op den I.P. schoot.

Het socialisme, goed toegerust met de wapenen der democratie, verscheen op het tooneel, spoedig gevolgd door het individualisme, zijn tegenhanger, belichaamd in het Javaansch nationalisme, het kindje van Boedi Oetomo.

Indië vertoonde een mengelmoes van geestes-stroomingen, in wezen strijdig tegen elkaar. Toch hebben zij allemaal een gemeenschappelijken vijand, — de (vreemde) overheersching. Dit wijst wel op een Natuurwet, dat de geest geen overheersching duldt.

Men vreest en terecht, het duivelsche systeem van verdeel en

heersch, omdat in den loop der tijden het Woord Gods verloren is gegaan en de duivel inderdaad over de heele wereld heerscht met zijn beproefd verdeel-systeem.

Men vreest en daarom komt men bij elkaar om te gaan beraadslagen, hoe men zich niet moet en laat verdeelen. Maar de duivel is machtig ; hij beheerscht ook blijkbaar den tijd en kan zich aan de menschen voordoen als den lang verwachten tijdgeest.

De democratie, erkend door overheerscher en overheerschte, door regeering en volksraad, erkend door alle bevolkingsgroepen, blank en bruin, behalve door den vrek — (kapitalist) —, die alleen leeft voor zijn gouddorst en in de democratie zijn gevreesden vijand herkent, zal evenwel eerst door den individualist worden aanvaard, als zij getoetst aan de *wetten* Gods deugdelijk blijkt te zijn. En eerder niet !

Intusschen baart Indië een chaos, een hel ; men kan vriend niet van vijand onderscheiden. De regeering speelt beide rollen, nu eens van den vriend dan weer van den vijand, nu eens vooruitstrevend dan weer reactionnair. Men vecht tegen vrienden en gaat met den vijand mee, terwijl men er zich stellig van overtuigd houdt, dat men alleen de vijanden bestrijdt. Niemand weet tenslotte het rechte eind, de strijd ontbrandt overal : adel tegen niet adel, kromo tegen ngoko, kapitaal tegen (loon) arbeid, overheerscher tegen overheerschte, regeering tegen het volk, de maatschappij staat op haar kop en is totaal ontwricht.

Zoo is het huidige beeld van Indië.

Tjipto, de volksman bij uitnemendheid met een onkreukbaar geweten, de man van Insulinde, die steeds ijvert met lofwaardigen moed voor de rechten van den kleinen man, die trotsch is zich te mogen rekenen tot de breede lagen van het volk, beleed onlangs openlijk de democratie en wenscht het volk op den troon.

Een volksregeering ! Dat is een utopie, het heeft nooit in de wereld bestaan. Als die in de mislukte Westersche beschaving schijnbaar een bestaan heeft, dan heeft deze schijn zich al gauw genoeg gewroken. In waarheid bestaat in Europa geen één volksregeering ; de regeering drijft daar op een groep personen, die alleen in naam het volk vertegenwoordigen.

De reëele waarheid is, dat die groep zichzelf koos en vertegenwoordigt.

Wie durft dit nu te ontkennen ?

Het volk kan niet kiezen, dat is tenminste onaanvechtbaar; ook niet door tusschenkomst van de volkspropagandisten, die immers in ontwikkeling zooveel hooger dan het volk zelf niet staan. De volksleider heeft zichzelf met zijn ideeën positief gekozen en zijn propagandisten doen overigens het verdere werk om hem een zetel in de volksvertegenwoordiging te bezorgen.

Het gaat alles heel eenvoudig toe en komt in beginsel hierop neer. Een spreker ontvouwt zijn denkbeelden voor de massa. Hij presenteert zich zelf aan het volk als vriend en strijder van hun belangen. Natuurlijk wordt dit niet zoo plat uitgedrukt. Zijn denkbeelden moesten hem inleiden en aandienen bij het volk. In die denkbeelden wordt de massa het een of ander voorgespiegeld ; zij ziet daarin tenminste een oplossing van iets, dat haar na aan het hart ligt.

Waar iedere massa *arm* is aan denkbeelden, zal zij het eerste, beste denkbeeld, haar voorgehouden, onmiddellijk toehappen. Dat is natuurlijk ! En wat is meer natuurlijker, als straks de massa in haar *geestesarmoede* den spreker toeroept : „Ga ons voor en wordt onze leider, wij zullen U wel volgen !"

Het is op zich zelf een verdienste van den volksleider, die een weg naar den regeeringszetel weet te banen. Maar spreek daar toch niet van een volksregeering, want dat is misleidend.

Ach, het is toch wel diep treurig, dat wij nu reeds de details aanroeren, terwijl de hoofdlijnnen nog niet zijn voltooid, dat wij nu redetwisten over den toekomstigen Staatsbouw, terwijl wij nog geen eens eigen regeering hebben. Maar misschien is dit wel noodig en overigens, laten wij gelijk het wijzen betaamt, niet treuren over eene gebeurtenis, die onoverkomelijk schijnt te zijn, die moest gebeuren, mèt of zònder den enkeling ; laten wij de komende dingen aanvaarden, zooals ze zich voordoen en ons alleen het recht van beslissen bij de uitvoering voorbehouden. Wie weet, welke raadsbesluiten achter de goddelijke schermen zijn genomen. Werktuigen zijn wij tenslotte allemaal. !

Heeft steller dezes in den beginne heimelijk gehoopt, dat de theosofische Vereeniging in Indië zich openlijk zal uitspreken tegen de democratie ; het schijnt, dat men ook daar nog in het onzekere verkeert.

Gelijkheid en broederschap valt zoo treffend samen in één kom met de leuze van : sama rata, sama rasa, dat men wel van zelf niet waagt zich daartegen openlijk te verzetten zonder zijn eigen ruiten stuk te gooien. Toch meen ik te mogen besluiten uit de theosofische lectuur en uit menige werken van Annie Besant, dat de theosofie een *onuitgesproken* tegenstander is van de democratie.

Waar de theosofie het principe huldigt en hooghoudt, dat zij geen vijanden kent, moest zij wel met zwijgende lijdzaamheid haar vijanden aanwijzen. Maar dat een overtuigd theosoof, die de leer der menschelijke evolutie gegrondvest ziet op de wet van Karma en Reincarnatie, geen oogenblik zal denken om de democratie te rechtvaardigen, staat buiten elken twijfel. Immers deze wet van Karma en Reincarnatie sluit als van zelf uit: *gelijkheid in rechten.*

In de evolutie op de schoolbanken heeft het knapste kind ook het recht om de hoogste punten en den eersten prijs te behalen. Als een democratische onderwijzer het ooit in zijn hoofd krijgt om gelijke punten aan zijn leerlingen uit te deelen, omdat hij meent, dat ze allen daarop aanspraak hebben, en den prijs straks laat winnen door dengene, die het meest hard kan loopen, dan zal het kleine wijsneusje terecht opmerken : „o, wat een valsch heerschap ; Ik zal voortaan de lessen maar niet leeren en liever oefenen in hardloopen, misschien kan ik ook nog een prijs halen." Zoo denkt het kind !

In mijn verdere poging straks om de onhoudbaarheid van de democratie aan te toonen, ben ik mij ervan bewust, dat haar meest verbitterde vijand, het grootkapitaal, gediend door de Indische bureaucratie, hiervan profijt zal trekken en mogelijk het „divide et impera" weer levendig houdt achter schoone leuzen.

Daar is nu niets aan te doen, wij kunnen nog maar alleen hopen, dat eens *de gerechtigheid* Gods zal rechtvaardigen.

DE MENSCHELIJKE AARD.

II

Elke leerstelling of staatkundige stelsel, dat niet is gegrondvest op den aard van den mensch in zijn goddelijken oorsprong zal vroeg of laat zijn spoor verliezen in het onmetelijke doolhof der Evolutie.

De heele onveranderlijke *waarheid* is hier de *mensch* zelf.

Van het begin der schepping af tot op heden ten dage is de mensch in wezen niet veranderd. Uit een drieëénheid voortgesproten, is hij nu nog een drieëénheid gebleven en zal hij deze, zijn hoogsten aard, behouden tot in de lengte der eeuwigheid.

Elk stelsel, dat levensvatbaarheid toont, heeft *ongetwijfeld* een deel van de waarheid in zich.

Zoo berust de democratie ook op een deel der waarheid. Maar dit deel wordt niet goed begrepen, omdat men de zuivere, *materialistische* levensopvatting is toegedaan, de opvatting, dat de mensch slechts *éénmaal* leeft en sterft.

Dit is een dwaling, een afschuwelijke dwaling, die aan zooveel kwaad het aanzijn geeft. De mensch leeft niet eenmaal ; hij leeft tien, honderd, duizend en tienduizend maal, hij leeft eeuwig !

Bewijs !

Het is niet te bewijzen, tenzij het bewijs hier uit het ongerijmde mag worden geleverd. En ongerijmd is het, dat ik nu voor het eerst en voor het laatst op de wereld zou zijn gekomen en in zulke levensomstandigheden, die mij de heele gerechtigheid Gods zullen doen verwenschen, als ik niet wist, dat God, de Barmhartige, hieraan absoluut onschuldig is en dit alles mijn eigen werk moest zijn geweest, de gevolgen van een vorig bestaan.

Geen God, die *barmhartig* is, zal eenig leed den mensch aandoen, noch een duivel kan een onschuldig persoon den minsten kwaad berokkenen, omdat, als zulks wèl kon, de onmacht en rechtvaardigheid Gods daarmee zullen ophouden.

Als de mensch lijdt, dan moet het dus zijn eigen schuld zijn. Hoe zou hij ook willen toegeven, dat de oorzaak buiten hem moet worden gezocht. Nooit zal hij zelfvertrouwen leeren, als er iets *buiten* hem *over* hem kan beslissen. Reeds in zijn vroegste geboorte van cellooze oeratoom heeft dit wezen, de toekomstige mensch zijn eigen karma gemaakt, hij doet verder niets anders dan maaien, wat hij zelf heeft gezaaid en zaaien, wat hij later zal maaien.

De godsdienstige uitlegging, dat God ons doet lijden, opdat wij zijn werken mogen aanschouwen, is bijzonder ongoddelijk en kan geen mensch met een gezond verstand bevredigen. Als God wil, dat wij voor Zijn scheppingen zullen getuigen, dan zal Hij, de Almacht, krachtens Zijn liefde en barmhartigheid, wel een andere

oplossing weten te vinden en voorzeker niet tot die middelen overgaan, die den mensch zelfs onwaardig zijn.

Wat beteekent het voor een Almacht om den sluier van het wereldraadsel te ontsluieren, één Woord van Hem en Het *is* geschied !

Eenmaal leven en in dat eene leven levenslang gebukt gaan onder een vreemde en nog vele andere vormen van overheersching : o, daar is geen gerechtigheid ; het is hemeltergend, ongerijmd en onaannemelijk, het is de leer van den duivelschen materialist.

Eeuwig is het leven en eeuwig leeft de mensch. Op deze aarde telt hij gemiddeld zeventig levensjaren. In hoeveel bestaansvormen hij zijn leven heeft verdeeld en gekleed gedurende de eeuwen vóór zijn aardsch bestaan, weten wij niet ; maar het is onlogisch en bespottelijk te willen veronderstellen, dat hij in het eeuwige vóór dit aardsch bestaan slechts één bestaansvorm zou kennen en één bestaansvorm eveneens na dit leven.

Wat een tusschen-onding is dan deze zeventig levensjaren van hem ; minder nog dan een bliksemflits in de eeuwige duisternis ! Wat moet hij doen met een onnoozel zeventig jaar ?

Leven ! Hoe, waarom en waarvoor ?

Hoe kan hij in deze seconde der eeuwigheid iets weten van de scheppingen Gods, die alzoo geen grenzen kent. Het is te veel gevergd om in zulk een korten tijd het leven doelmatig in te richten. Er is nauwelijks tijd om het terrein te verkennen, het veld van kennis en der werkzaamheid. Zeventig jaren voor eens en voor altijd ! Dat zou nutteloos wezen. Dat is gelijk aan één schooldag ; het kind heeft nog niets geleerd. Een tusschenbestaan van zeventig jaar is een *onding* in de eeuwigheid en dat straks nog wel beslissend voor een eeuwig leven hiernamaals, de ongerijmdheid spreekt voor zich zelf uit.

Als wij in dit tegenwoordig bestaan onder de wet van een *bepaalden levensduur,* onder de wet van den dood moeten leven, dan moet ons vorig bestaan eveneens hieraan onderworpen zijn. Waarom zou de natuur een andere gedragslijn volgen in het *toen* en in het *heden ?*

Leven en dood, dat zijn de verschijnselen, die zich openbaren binnen een bepaalden tijd en bij elk levend wezen. Als dit wezen nu eeuwig is, dan zal hem niet eenmaal dit veschijnsel overkomen,

omdat het verschijnsel zich immers houdt aan een *bepaalden* tijd. In de eeuwigheid, die een oneindige veelvoud is van dezen bepaalden tijd, is dus de oneindigheid der verschijnselen meteen aangetoond.

Leven en dood herhaalt zich dus in de eeuwigheid. Het doel van ons leven is nu deze verschijnselen te overwinnen, d.w.z. geen voortdurende herhaling van leven en dood, met een tusschen-periode van dood en leven, maar een bestendig, eeuwig *„Leven en dood"!*

De leer der reïnkarnatie, die in onze wajang tot in de details wordt uitgewerkt, is de eenige basis en grondslag, waarop elk stelsel moet worden gefundeerd, wil het nog stand houden in de eeuwigheid.

Tegenwoordig is het de theosofie, die deze leer opnieuw verkondigt. De Javaan over het algemeen moet van de theosofie niets hebben en toch denkt hij in algemeenen zin theosofisch of liever gezegd, toch heeft de theosofie tegen niets gezondigd dan werk te hebben gemaakt aan de verspreiding van de Javaansche leer. (kawroeh djawi.)

Hoe dit eindelijk komt? De Javaan heeft eenmaal nog geen vertrouwen in de tegenwoordige blanke dragers der theosofische ideeën, omdat ze zoo opmerkelijk anders zijn dan de overige blanke menschen, die hier op Java de lakens uitdeelen.

Het is eenvoudig een ongewoonte en een vooroordeel, die door de theosofie langzaam maar zeker zullen worden overwonnen.

De leer der reïnkarnatie is voor den Javaan geen vreemd onderwerp. In onze wajangverhalen krioelt het van reïnkarneerende ikwezens, die tegelijk de leer der wedervergelding, de leer van oorzaak en gevolg, ook wel karma genoemd, hebben te bevestigen. In de Bratajoeda alzoo wordt zonder meer deze leer van Karma en Reïnkarnatie vertoond.

Als Praboe Saljo valt of Bisma door de pijl van Srikandie, dan haalt de dalang even het verleden van den gevallen held aan, somt alle oorzaken en gevolgen op, die zijn dood door Srikandi's hand moeten rechtvaardigen. Eenig is weer het verhaal van den dood van Gatoet Katja - den Ksatrija van Pringgodani.

Toen Krsna hem aanwees tot aanvoerder van pandawa's leger om het leger van Adipati Karna te bestrijden, wist hij, dat hij sterven zal door de sandjoto koento (pijl) van Karna. Toch viel

geen woord van protest uit zijn mond ; hij *ging*, omdat hij gaan *moest*.

Bewust van den noodlottigen uitslag van den strijd, gaf hij zich toch niet over aan onmannelijkheid. Integendeel - streed hij met geweldigen moed en bracht spoedig moedeloosheid in het vijandelijke leger, daarbij steeds vermijdend de nabijheid van Karna. Als dit legerhoofd de verwoestingen van Gatoet Katja aanschouwde, die steeds zorgde buiten zijn bereik te blijven, greep hij - Karna - ten einde raad naar zijn laatste wapen en legde de sandjoto koento aan. Gatoet Katja, die dit zag en het gevaar kennende, ondernam toen zijn beroemde hemel-vlucht, doorkliefde de lucht steeds hóóger en hóóger en verdween tenslotte achter de wolken. De sandjoto koento kon deze hoogte niet halen, vergeefsch was dan ook elke poging van Karna. Daar overwon Gatoet Katja schijnbaar zijn karma, totdat Kolo Bendono op het tooneel van den strijd verscheen. Op zijn aansporing greep Karna nogmaals naar zijn koento en schoot hem af gevolgd door Kolo Bendono, den bopopaman (oom) van Gatoet Katja, die eens door dezen *onschuldig* werd gedood.

Ziende, dat Kolo Bendono woord hield om met hem in de Bratajoeda zijn schuld af te rekenen, deed Gatoet Katja verder geen moeite om te trachten zijn leven te behouden.

Hieruit kunnen wij leeren, dat de mensch zijn karma wel kan verschuiven maar niet vermijden. Voorts is het in de wajang ons ook bekend de voortdurend, opelkaar volgende inkarnatie's van Wisnoe en Rahwana in verschillende tijdperken.

In het kort dus staat voor den Javaan de leer van Karma en Reïnkarnatie geschreven in het Boek der Boeken. Op Java werd in den loop der tijden deze leer verdrongen door den Islam, die er een eeuwig paradijs voor in de plaats geeft en in het westen, in Europa zegeviert de wetenschap en zwaait haar scepter over dat werelddeel.

Op het punt van haar geheelen ondergang, verscheen de theosofie om straks het woord van Cri Krsna waar te maken : „Want telkens, wanneer er verslapping van de Wet is, afstammeling van Bharata en toeneming van wetteloosheid, dan openbaar ik Mijzelf." (Bagavad Gita 4e gesprek, vers No 7.)

Hoe men deze openbaring ook wil opvatten, laat ik daar,

maar met de nieuwe aankondiding van de leer van Karma en Reïnkanatie, zien wij den dood van Rahwana voorspeld.

Nemen wij dus deze leer als ons uitgangspunt, dan kunnen wij gemakkelijk en beter den aard van den mensch leeren begrijpen. Hiermee is immers alleen te verklaren de verscheidenheid onder de menschelijke wezens met hun verschillenden aanleg en neigingen. De geboren boef, de geboren wijsgeer, de diplomaat, de man van de wetenschap, zij zijn allen producten van hun eigen neigingen door de eeuwen heen van leven op leven.

Geen mensch is pasklaar geboren voor een diplomaat, voor een redenaar, of een ander talentvol genie.

Wat de mensch zaait, dat maait hij ! Sopo nandoer, bakal ngoendoeh, zegt de Javaan in zijn berustende wijsheid.

Hoe juist en rechtvaardig is hier de Natuur. En men wil deze natuur verkrachten door een ieder het recht van maaien te willen geven, ook aan hen, die niet hebben gezaaid. In het zweet des aanschijns beplant ik mijn sawah en als de padi straks rijpt, zou ik ze moeten deelen met mijn buurman, die zijn tijd placht te dooden met de jacht op onschuldige diertjes. Met een doodgewoon gezicht, de onbeschaamdheid nabij, zou hij een deel van mijn padi kunnen opeischen, want daar heeft hij immers ook rècht op. Bij God, ik zou me liever als Hadji Hasan laten doodschieten, maar nooit zal ik zijn recht erkennen. Hij kan er een deel van krijgen, maar niet als een rechtmatige deelgenoot ze opeischen ; hij kan ze van mij krijgen als aalmoes, krachtens de barmhartigheid Gods.

Zie tot welke excessen de democratie straks ons zal voeren, als ze blijft volharden in haar eischen om gelijke rechten voor een ieder. Een leeghoofdige, een schreeuwer, een bandiet, heeft dezelfde stem als de wijsgeer, de denker, de zedelijk-hoogstaande burger. Een Staatkunde, die op deze wijze wordt bewerktuigd, is gedoemd om te vergaan.

Hoe kan een gebouw verrijzen op zulk een oneffen bodem ? Maak den grond eerst gelijk en bouwt daarop den democratischen Staat. Voordat de grond wordt gelijk gemaakt, laten wij dan den mensch eerst verstaan.

Uit een drieëénheid voortgesproten heeft de mensch drie hoofdelijke neigingen.

Ten eerste : zijn *onbluschbaren dorst naar kennis* (sattvam),

dit is de oorsprong van alle neigingen naar het goede ; ten tweede : zijn *voortdurende willen* (raja's), dit is zijn dadendrang, den drang om te scheppen en ten derde : zijn *verroeste gemakzucht* (tama's), dit is de oorsprong van alle neigingen naar het kwade.

In het leven zien wij zijn tweede natuur, zijn dadendrang zich nu eens vasthechten aan de eerste dan weer aan de derde natuur. Zoo kennen wij door deze vasthechting tenslotte maar twee neigingen en wel de neiging naar het goede en naar het kwade. Dat is de mensch in zijn oerstof. Deze twee grondstoffelijke elementen zijn onophoudelijk met elkaar in strijd. Heeft de gemakzucht de overhand, dan krijgen wij een wereld vol ellende, zooals wij er thans één hebben. Drijft de dorst naar kennis, naar wijsheid boven, dan is het *„rahajoe"* op de wereld gevestigd. Het is dus de mensch in zijn oerstof (dasar), die verbeterd moet worden, daar gaat het om.

En hier landen wij op de leer van het individualisme. Alleen deze kennis kan het individu kracht en moed schenken om den strijd tegen de gemakzucht vol te houden. Zijn offer aan zijn naasten, aan zijn landgenoten en aan de menschheid ziet hij als een offer aan Zichzelf. Zijn strijd en zijn lijden is in de eerste plaats gericht om Zichzelf te sterken en te zuiveren. Als een individueel wezen staat hij tegenover de menschheid, tegenover de wereld. Hij behóórt wel tot de menschheid, tot de wereld en als zoodanig dus ook één met deze, maar deze éénheid ziet hij rusten op de afgescheidenheid, op Hem als *individu*.

Het is hoogmoedig, zulk een hoovaardij past zeker alleen den Hoogsten Heer, de Awatara. Doch de mensch in zijn goddelijken oorsprong zal in het hartje van zijn Hart dezelfde gedachte bewust of onbewust herbergen.

Als de mensch in zijn kleinheid op deze aarde een individueel wezen is, (saliro kawoelo), dan is God van ons Heelal het ook in Zijn grootheid (saliro batoro.)

Het individueel karakter van den hoogsten God, ten opzichte van het Ongeopenbaarde, zien wij in het volgende vraaggesprek tusschen Arjuna en Cri Krsna. (Bagavad Gita, 12e gesprek)

1. Zij, die aldus immer naar de Eenheid streven en met toewijding U aldus vereeren, of zij, die ook het Onvergankelijke en Ongeopenbaarde (vereeren) wie van dezen zijn de wijsten in Eenheidstreving ?

De Heilige Heer zeide :

2. Zij, die op Mij hun denkvermogen gericht hebben, die steeds naar de Eenheid strevend Mij vereeren, met het hoogste geloof bezield, zijn, naar Ik meen, de beste eenheidstrevers.
3. Maar wie het Onvergankelijke, Onbepaalbare, Ongeopenbaarde en Alomtegenwoordige, Onbegrijpelijke, Onveranderlijke, Onbewegelijke, Bestendige vereeren,
4. Na de menigte zinnen beteugeld te hebben, alles gelijk achten, zich verheugen in het welzijn aller wezens, bereiken Mij ook.
5. De moeilijkheid van hen, wier gedachten op het Ongeopenbaarde gericht zijn, is grooter, want het Pad van het Ongeopenbaarde wordt met leed begaan door wie in het lichaam zijn.
6. Doch wie alle handelingen aan Mij overgeven, Mij voor het hoogste houden, met uitsluitende Eenheidsstreving Mij overpeinzende vereeren,
7. Wiens gedachten op Mij gericht zijn, van die ben Ik eerlang, o zoon van Prtha, de bevrijder uit den oceaan van den kringloop der sterfelijkheid.

Dit meest duistere punt in de Bagavad Gita, waar de hoogste Heer, de Wet van : worden, leven en vergaan, de Schepper, Onderhouder en Vernietiger, de Oergeest en Oerstof, de AlOorzaak, deze Heer der schepselen, de God der goden, waar Hij tenslotte nog een Bestaan van het Ongeopenbaarde buiten Hem, den Aldoordringenden God, erkent, zal den eersteling en denker op den drempel Gods doen wanhopen.

Hoort verder de ontboezeming van Arjuna, (11e gesprek, vers No. 36 en 37) :

36. Terecht, o Zinnenbeheerscher, verheugt de wereld zich in Uwe verheerlijking en verblijdt zich ; de booze wezens vlieden bevreesd in alle richtingen, alle scharen volkomenen huldigen (U.
37. En hoe zouden zij zich niet, Machtigzelvige, voor U buigen, den Oerschepper, die zelfs gewichtiger zijt dan Brahma ? Oneindig Heer der hemelwezens, zetel van de wereld ; Gij zijt het onvergankelijke, het zijnde en niet-zijnde, wat het hoogste is.

Wie is nu deze Brahma, die Arjuna heeft durven vergelijken met den God der Werelden. Die zelfs *gewichtiger* zijt dan Brahma ; zeide Arjuna. Hoe komt Arjuna aan zulk een profane vergelijking, als het niet is, dat wij deze zinsnede moeten opvatten in de betee-

kenis, dat de Hoogste God Zichzelf openbaart uit Brahma, het Ongeopenbaarde, dat tenslotte met het Heelal niets te maken heeft. Wie op Hem, den *smetteloozen* Toeschouwer, het Ongeopenbaarde, zijn denken richt, komt ook tot Mij, zeide de Heilige Heer.

Ziedaar- het individualisme (saliro batoro) bestaat dus ook bij den Hoogste in beginsel ; het Universeele Zelf, wiens individuliteit *„de wereld met een deel daarvan doordringt en blijft."*

Het is dus de mensch als individu, dat verbeterd moet worden. Is de mensch wijs en heeft hij alle zelfzucht over boord gegooid, dan bestaat er geen slecht stelsel.

Elk stelsel is goed, ook het kasten-stelsel was eens goed en hecht gebouwd op het fundament der arbeidsverdeeling. Zooals de mensch is, zoo zal het door hem uitgevonden en gebezigde stelsel zijn stempel laten op de samenleving.

De staatkunde is een samenstel van werktuigen, hoe men ze ook inricht en inpikt, of men daarbij nog de staathuishoudkunde bij de haren meesleept, ze zal nimmer aan haar doel beantwoorden, als het hoofd der Staat een *kwade egoist* is.

De DEMOCRATIE.

III

> Doordat in een oligarchischen (kapitalistischen) Staat het eene deel de burgerij steeds rijker, het andere steeds armer wordt, is er licht aanleiding tot ontevredenheid, twist en opstand, waarbij de eersten, omdat zij het minst talrijk zijn, het onderspit moeten delven. Zoo ontstaat de *democratie,* waarin wel alle burgers gelijkelijk deel aan het bestuur hebben, doch de regeering feitelijk bij enkele heethoofden berust. Eveneens wordt de *democratische man* door al zijn begeerten beheerscht ; echter hebben de laagste de overhand, omdat bij zijn voortdurende ontaarding de rede machteloos is.
>
> Plato.

Deze uitspraak een zestien eeuwen geleden uit den mond van Plato is nu nog van kracht. Het is tegelijk een waarschuwing voor

kapitalistische regeeringen om zich daarmee rekening te houden en tijdig hun bakens te verzetten.

De democratie komt onverbiddelijk; goedschiks of kwaadschiks zal het kapitalisme zijn plaats moeten afstaan. Ik wil het hier niet hebben over de gebreken van het kapitalistische stelsel. Het is een ieder duidelijk en elk weldenkend mensch zal moeten toegeven, dat het schraapzuchtige kapitaal met zijn schraapzucht zijn eigen moordkuil graaft.

De strijd van de sociaal-democratie tegen het kapitaal is dus in alle opzichten gerechtvaardigd. Als ik dan toch de democratie hier bestrijd, is het eigenlijk onnoodig om nog te verklaren, dat ik niet aan de zijde van het kapitaal sta. Dat het kapitalistische stelsel van den aardbodem verdwijne, is alzoo ook mijn hartgrondige wensch.

Is het kapitalistische stelsel veroordeeld tot zijn wortelen aan toe, de democratie, die zich wortelt in de goddelijke natuur, verloochent straks haar eigen afkomst.

Gelijkheid en gelijke rechten, verkondigt zij. Dit is nu het spiegelbeeld van de *waarheid* en kan dus de waarheid zelve niet zijn. De Eenheid der natuur drukt zich uit in haar verscheidenheid van vormen, maar niet in een gelijkvormigheid. En wat nu de gelijke rechten betreft, hier zullen wij wat dieper in de goddelijke natuur doordringen en het goddelijk plan trachten te omvatten.

Voorop stellen wij vast, dat een hoogere Macht bestaat, die de natuur ordent. Of deze macht een God is of een Natuurwet, dan wel de axioma van den wetenschappelijken man, doet er weinig aan toe, maar het bestaan van dat Eéne, als oorsprong van alle Leven en Zijn, staat boven elken twijfel.

Bij voorkeur noem ik dat Eene: Hjang Widi — God.

Krachtens zijn goddelijken oorsprong, zijn alle menschen dus gelijk. Daar heeft de democratie volkomen gelijk in.

Het is één Oorsprong, het is één Leven!

Maar dit eene Leven stort zich voor zijn Zelfuitdrukking in de wereld der openbaring in oneindige *vormen*, allen luisterende naar hun eigen wetten, krachtens hun eigen natuurlijke *Geaardheid*.

Het glas b.v. breekt gemakkelijker dan het staal. Dat is een wet in het delfstoffenlijk. Men kan het eenvoudig waarnemen. Als men een tak van een waroeboom afkapt en hem achteloos ergens-

in den grond steekt, dan zal hij verder groeien tot een boom. Een tak van een anderen boom doet het hem niet na. De groeikracht van de Waroe is nu eenmaal grooter dan die van den anderen boom. Men vraagt hier niet het waarom ; daar kan alleen de Natuur op antwoorden. En de verstandige desaman zal er wel voor wachten zijn dierbare vruchtboomen te planten in de onmiddellijke nabijheid van de Waroe. Vrije concurrentie tusschen de Waroe en de vruchtboomen !

Waarachtig niet — de vruchtboom gaat beslist ten onder ! Er is daar geen sprake van vrije concurrentie bij overigens zulk ongelijke soort elementen. Ziet, de landbouwer laat ook geen vrije mededinging toe in zijn tuin. Zoo behooren in een goed geordenden staat de zwakkeren te worden beschermd, en niet de sterkeren nog meer te bevoordeelen door hun gunstiger en voordeeliger positie's te verschaffen.

Wie vrije mededinging tusschen zwakke en sterke elementen toelaat, handelt niet wijs en dáárom onrechtvaardig.

De ongelijkheid in de plantenwereld is met bovenstaand voorbeeld aangetoond. Rechtens deze ongelijkheid bestaat er ook geen gelijk recht.

De katjang wordt na den padioogst geplant ; waarom moet de padi voorgaan? Waarom heeft de katjang niet het recht *het éérst* te profiteeren van het overvloedige voedsel in den grond en moest ze zich tevreden stellen met restantjes, wat de padi gelieft achter te laten ? Waarom moeten kinine en theeplanten groeien in koude streken, aan welk recht ontleenen deze planten hun heerschappij over die heerlijke klimaten ?

De kettela kan zich met weinig water volstaan en beroept zich niet op de padi, die van overvloedig water wordt voorzien. Dat is tenminste wijs en wijzer dan menig ambtenaren-groep, die met hun hooge traktements-voorwaarden den Staat in een ongelegen positie brengt en straks den kleinen man op zijn nek drukt, omdat, ja, omdat men gindsch het niet aandurft het Kapitaal bij zijn kraag te pakken en den vuist te toonen voor zijn sluwe, dividend-achtige oogen.

Wij hebben in de plantenwereld gezien, dat daar geen gelijkheid nòch gelijke rechten bestaan. De mensch zien wij daar ordenend optreden. Wijs is hij onder de planten.

Laten wij nu eens een kijkje nemen in het dierenrijk, dat in de

natuur, naar men zegt, op een hoogeren trap van ontwikkeling staat dan de plantenwereld.

Het beginsel van heerscherschap en recht komt daar in zijn oervorm voor. Terecht wordt de leeuw genoemd: de koning der wouden. Hij alleen heeft het recht ongestraft de wouden door te kruizen. De kidang mag er wel voor oppassen, dat hij niet in de onmiddellijke nabijheid van dezen Woudkoning komt, want dan heeft hij zijn levensrecht verbeurd. Daar zien wij het dierlijk recht van den Sterke en den heerscherstaf van den leeuw, die daaraan is ontleend.

In het dierenrijk geldt dus het recht van den Sterke, alles wijkt hiervoor. Het is dierlijk en daarom juist natuurlijk. Wij kunnen dit overal zien. De slang, die een kikker verslindt, de kuikendief — woeloeng — die het kleine, onschuldige kuikentje weghaalt; de spin, die een vlieg in haar web doodvangt; al deze feiten leeren ons, dat het dierlijk recht in wezen het recht is van den Sterke. Daar moeten wij ons bij neer leggen.

Toch zal elk mensch, dit wijst op zijn *hóógere* natuur, den kikker trachten te redden uit den beet van de slang, hij zal de woeloeng verhinderen het kuikentje weg te halen en de vlieg uit het spinneweb verlossen, als deze nog niet dood is en spartelend zijn instinct tot levensbehoud te kennen geeft. Zie — wijs is ook daar de mensch onder de dieren.

Van het dierenrijk gaan wij nu over naar het menschenrijk. Ver is de afstand niet. De woudmenschen herinneren ons nog veel aan het dier. Het z.g. recht waaronder de menschen verstaan, is een evolutie van het dierlijk recht, evenals de mensch zelf een evolutie van het dier, zij het langs goddelijke wegen, het bestaan, waarvan de mensch slechts kan vermoeden.

Bij elke evolutie zal het Wezen in *wezen* niet veranderen. Dus ook onder de menschen is het recht van den Sterke het *wezenlijke* recht. Doch wij hebben zooeven bij de slang en de woeloeng gezien, dat het dierlijk recht, — dit recht van den Sterke, hetwelk wordt aangewend om den zwakkere van zijn leven te berooven, dat dit recht den mensch, krachtens zijn hooger beginsel, niet aanstaat. En hij verraadt zich, gebruik makend van het recht van den Sterke, door den kikker te redden en het kuikentje te beschermen.

Juist-daar vertoont de mensch zich aan ons in zijn hoogere beginselen, in zijn menschelijkheid, die bij het dier ten eenenmale vreemd is.

Gebruik makend van het recht van den Sterke wendt hij dit recht aan om de zwakkeren en hulpbehoevenden te beschermen. Dat teekent den mensch zijn goddelijken oorsprong, zoo hóórt het!

Het recht van den Sterke, het wezen van het recht dus uit zich bij het dier anders als bij den mensch. Het dier gebruikt het om zijn medewoudbewoners te belagen, die hem tot voedsel kunnen dienen; de mensch echter zal bij intuïtie dit recht aanwenden om den zwakkere tot heil te dienen, zooals wij hem kennen onder de planten en dieren. Maar helaas — niet zoodra hij in zijn eigen rijk terugkeert en onder de menschen leeft of hij verliest zichzelven weer. Hij vergeet de lessen van de slang, van de woeloeng en de spin en toont in sommige gevallen zelfs afschuwelijker dan het dier.

Een slang die verzadigd is, zal een kikker in haar nabijheid geen kwaad doen; dit is dikwijls opgemerkt. Maar de mensch met zijn bodemlooze begeerte, vermoordt den eenen arbeider na den andere om zijn gouddorst te bevredigen en denkt verder aan geen uitscheiden.

Met wat voor soort monster hebben wij hier te doen? Het is geen schepsel Gods, het is geen dier en het is ook geen mensch; het is een duivelsche vinding. Deze combinatie van mensch en dier, waar het dierlijk instinct zich paart aan het menschen-verstand is een spook voor de menschheid. Doch ik dwaal af; de verleiding was ook groot om dit spook niet even te signaleeren.

Hebben wij daarboven aangetoond, dat het recht is van den Sterke, daarmee is dan ook gezegd, dat gelijke rechten niet bestaat, nòch voor het dier nòch voor den mensch. Maar zoo alleen is ook de eenheid der Natuur volmaakt in haar schepping. Als de menschen gelijke rechten hadden, dan waren ook geen plichten te vervullen; elk individu zou op zichzelf staan, staande op zijn eigen recht. Geen samenleving is mogelijk, het kind wordt aan zijn eigen lot overgelaten, omdat het er op staat, dat men zijn rechten eerbiedigt. Er zou geen eenheid, maar enkel verscheidenheid zijn, geen orde, maar wanorde. Het recht van den vader, het recht van de moeder, het recht van het kind, het recht van den vorst, het recht van het volk en dat van den wijze zou niet bestaan, alles lost zich op in dat eene recht van den democraat. Dit is het, wat ik daar straks noemde als het spiegelbeeld van de waarheid, allès *opgelost* in Eén. Het is geweldig, de Waarheid kan niet beter worden gefor-

muleerd. Men mag het ook niet anders verwachten ; de Waarheid wordt het best weergegeven door haar spiegelbeeld.

Een leek kan zelfs van dichtbij dikwijls het origineele schilderstuk niet van de reproductie onderscheiden, alzoo niet van uit de verte. Men zij daarom gewaarschuwd voor de mooie leuzen *„uit de verte"*, die leuzen, welke van verstrekkende beteekenis zijn en door leeken worden gehanteerd.

Evenals de padi en de katjang dezelfde rechten hebben om te groeien, zoo hebben ook de menschen dezelfde rechten om te leven, d.w.z. dezelfde aanspraken op de rechten van het leven. En niemand heeft het recht een ander dit levensrecht te onthouden, hetzij direct door hem met geweld te vermoorden of indirect door hem al zijn levenskansen te ontnemen op die wijze, zooals de gelddorstige kapitalist placht te doen. In dit eene opzicht, op het recht van leven, hebben alle menschen wel gelijke rechten, maar daarbuiten bestaat gelijke recht niet meer. Het huisgezin, de maatschappij, de Staat, de wereld wordt in stand gehouden door de *ongelijkheid* van rechten, in duidelijke taal uitgedrukt : alles wordt in stand gehouden door de plichten. Wie dit niet inziet, is blind.

In de geordende plantenwereld, in den tuin of op de velden, treedt een hooger wezen, de mensch op, als de rechtgever en geeft de padi meer water dan de ketella.

In de eveneens geordende menschheid, daar, waar het bestaan van hoogere wezens als engelen en dewa's gewoonlijk wordt ontkend en de mensch ook te trotsch is zich onder hun heerschappij te plaatsen, komt men noodwendigerwijze tot de leer van *oorzaak* en *gevolg*. Geen gevolg zonder oorzaak. Deze leer als natuurwet door de wetenschap erkend, wordt door diezelfde wetenschap evenwel gevangen gehouden in hun beperkt arbeidsveld. Rechtzinnig, zooals het een goed Islamiet en Christen betaamt, zoo is nu eenmaal het karakter van de wetenschap. Buiten de wetenschap bestaat geen licht, veronderstelt ze.

Gelijk de brandende olielamp niet gelooft, dat er een ander soort licht bestaat dan haar sombere, roode, licht ; het gas- en electrisch licht eenvoudig denkt als verbeelding en hallucinatie's, omdat ze niet branden volgens haar wetten van olie en soemboe, zoo gelooft de wetenschap ook niet aan andere theorieën, die buiten haar proefveld groeien. Nog zoo lang niet geleden, werd door de

wetenschap de theorie opgebouwd, dat de voortplanting van het geluid is geschied door luchtgolven. Toen wist men nog niets af van de ether en de wetenschap hield vol, dat een andere theorie onwetenschappelijk is. Nu het bestaan van de ether wordt erkend, zij het misschien nog als een hypothese, kan de vorige theorie niet meer worden gehandhaafd. De ether-theorie, die aanneemt, dat de ether door alle stoffen heen dringt, alle mogelijke en denkbare openingen, tot zelfs de kleinste ruimten tusschen twee moleculen opvult, is zoo overweldigend, dat men haast zou willen zeggen : er is een revolutie in de wetenschap.

En deze revolutie beteekent een overwinning van de innerlijke wetenschap, die deze ether-wereld, als de grens en inéénvloeïing van twee verschillende wereld-gebieden reeds eerder heeft verkondigd.

De ether-wereld beheerscht nu het arbeidsveld van de wetenschap. Wonderen heeft de wetenschap al getoond met haar ether-theorie en ze belooft nog vele wonderen in de toekomst te zullen ontsluieren. Hoe verder de wetenschap voortschrijdt, hoe dichter zij staat tot de wonderen, die in de oude mysteriën reeds bekend zijn.

De wet van oorzaak en gevolg heeft de wetenschap dus ook erkend. Deze wet door den Hindoe Karma genoemd, bepaalt straks het recht van den mensch en zijn plaats in de maatschappij. Zijn Karma geeft hem zooveel wat hij verdiend en noodig heeft voor zijn gezonden groei en ontwikkeling. Wat hij zaait, dat maait hij ; geen korrel rijst wordt hem te kort gedaan. Geluk en ongeluk, hij is er zelf de oorzaak van, de schepper.

Is er nog een hoogere standpunt in te nemen dan in deze beschouwing van den mensch, die alles naar zich toetrekt en zichzelf beschouwt als het middelpunt van zijn wereld. *Géén oorzaak buiten hem zelf,* waar hij straks de gevolgen heeft te dragen. Het ontbreekt hier nog maar den moed van Siti Djenar, die eens zeide : God, dat ben Ik.

Zoo kunnen wij hier besluiten, dat evenals in de planten- en dierenwereld geen gelijkheid noch gelijke rechten bestaan, deze evenmin kunnen bestaan in de menschenwereld, die naar de wet van Oorzaak en Gevolg luistert.

De gevolgen, door bepaalde oorzaken teweeg gebracht, kunnen niet door den dood worden vernietigd. Nòch oorzaak, nòch gevolg gaat ooit verloren.

Behalve dat eene gelijke levensrecht, daarvoren genoemd, geldt overigens dus bij den mensch, evenals bij plant en dier, het recht van den Sterke. En aangezien de mensch geen dier is, zal hij, zoo hij zich nog niet heeft verlaagd tot den staat van het dier, zijn meerdere rechten en meerdere krachten aanwenden om de minderbevoorrechten te beschermen en te dienen. Dat is eerst een mensch, zooals in het oorspronkelijk plan van de natuur is aangegeven.

Handelt hij anders en gebruikt hij gelijk het dier, zijn macht tot verderf van zijn medemenschen, dan is hij terecht ontaard en wordt hij zeer juist getypeerd door de uitdrukking : dat mensch is verdierlijkt.

Als straks de democratie, die de leer der gelijkheid en gelijke rechten voorstaat, tot macht komt en deze consequent wil toepassen in onze geordende maatschappij, zonder verder rekening te houden met de geaardheden van den individu, dan handelt zij precies als de mensch, die zijn macht voor eigen heil aanwendt. Dan doet zij, gebruik makend van het recht van den Sterke, precies als de slang, die den kikker verslindt.

En de mensch, die het *natuurplan* heeft begrepen en zijn eigen natuur ook goed verstaat, protesteert daartegen ; want hij ziet dáár het dierlijk recht zich voltrekken, dat hem niet aanstaat. Zijn natuur getrouw doet hij hier een poging om het verijdelen.

De democratie vindt een stelsel uit, waar aan een ieder gelijke rechten wordt toegekend ; de wijze man naast een idioot, de man, die intellectueelen arbeid verricht naast een sjouwer, de hoog, zedelijke menschen naast losbandigen. Gelijk recht wil zij doorvoeren en plaatsen over alle punten van *ongelijke* hoogten. Dit recht zal *scheef* liggen en het zal ook alleen worden gedragen door die punten, die uitsteken. De diepe denkers, die in de diepte blijven, dragen dit recht niet mee en zijn dus van elk recht verstoken.

Dat is het eerste onrècht, dat de democratie begaat.

Als de democratie overwint, dan is ook het recht van den Sterke aan haar zijde. Daartegen is opzelf geen bezwaar, mits zij straks gebruikmakend van dit recht niet het dier, maar de hoogere beginselen van den mensch laat spreken. Dan zullen immers de zwakkeren worden gediend.

En in een democratischen Staat vormen de wijzen en verstandigen de zwakkere partij. Deze moet de democratie dus

dienen ; doet zij dat niet, dan pleegt zij voor de tweede maal *onrecht*.

Oneffen is het pad, dat de democratie kiest; aan weerszijden ligt het dier op den loer, dat slechts op een gelegenheid wacht om zijn menschelijken prooi te belagen. Wee den democraat, die op een onbewaakt oogenblik de oneffenheden van zijn pad vergeet ; hij struikelt en valt in den afgrond tot prooi van het dier.

Waarom kiest men toch dit gevaarlijk pad ? Is er heusch geen andere weg, die naar het doel leidt? Is de natuur werkelijk zoo arm, dat wij daar geen leering meer kunnen opdoen ? Zie — het voltallige huisgezin ; de vader en moeder met hun kinderen, zonen en dochters, groot en klein. Is dit nu geen Staat in het klein ?

De vader voert daar de staatkunde met moeder de vrouw, wie de staathuishoudkunde als haar bijzondere taak is opgedragen. De kinderen doen al hun werk op de bevelen van de ouders. Vader zorgt er wel voor, dat het jongste kind ook met het gemakkelijkste werk wordt belast.

Als vader en moeder genoegelijk met elkaar praten over hun welvaart, dan nemen de kinderen aan het gesprek deel en verheugen zij zich in den gezelligen, huiselijken kring. Zijn de tijden ongunstig, dan zien de kinderen het dadelijk aan de bezorgdheid van moeder en den ernst van vader. Zij zullen verder zwijgen en geduldig de bevelen van vader afwachten. De plichten, die vader aan zijn vrouw en de kinderen oplegt, worden gaarne aanvaard ; zij morren niet.

Wat Vader zegt, is *goed,* want Vader is *wijs !*

Dat is het ideaal van een huisgezin, dus ook van een Staat. Een kapitalistische Staat kunnen wij nu vergelijken met een huisgezin, waar vader een pantoffelheld is en moeder van opschik houdt en haar plichten tegenover de kinderen verwaarloost. Vrede zal er niet zijn ; twisten zijn voorvallen van den dag ; de kinderen zullen steeds mopperen en hun ontevredenheid telkens te kennen geven. Als moeder volhardt in het verwaarloozen van haar plichten, dan is een botsing onvermijdelijk.

En als ze komt — deze botsing, dan zullen de kinderen zegevieren. Ze zullen op hun beurt in het gezin de lakens uitdeelen. Vader en moeder hebben te gehoorzamen, de rollen zijn omgekeerd. En wij zien hier het beeld van den democratischen Staat.

De kinderen fungeeren als hoofd van het gezin. Het gaat misschien in den beginne goed, maar spoedig krijgen zij het ook al

met elkaar aan den stok, omdat een ieder erop staat, dat hij niet te kort wordt gedaan in zijn rechten. In zulk een gezin kent men geen plichten, allen vragen eerst om recht. Eerst het recht, de plicht wordt later aanvaard — misschien !

Het beeld is duidelijk en valt niet ten gunste van de democratie.

Nu geeft Indië ons precies hetzelfde beeld, met dit verschil alleen, dat de kinderen geen eigen ouders meer hebben. Voor hun opvoeding is een echtpaar van vreemden afkomst als voogden aangesteld. De man, goedmoedig van inborst, staat onder de plak van zijn vrouw. En de vrouw heeft alleen hart voor het goud. Zij houdt net als boven van opschik, verkwist haar geld in vreemde landen en verwaarloost de kinderen tot en met ! Nu zijn er onder de kinderen ook lummels van jongelieden, die zoover wel kunnen begrijpen, dat op die wijze gevoerd, de huishouding op den duur spaak moet loopen. Zij beginnen de anderen wijs te maken, dat zij in hun recht zijn om betere verzorging te eischen. Dan spreken zij over de democratische rijsttafel, waar vele heerlijke gerechten worden voorgezet. Als de andere kinderen beginnen te gelooven, eischen zij meteen van de vrouw om al deze gerechten klaar te maken. De vrouw weigert hieraan gevolg te geven, omdat zij zich zelf te kort zou moeten doen in haar zucht om geld te verkwisten in vreemde landen. Echter geeft zij als reden op, dat die gerechten alleen zijn bestemd voor groote menschen. Hiermee kunnen de kinderen evenwel geen genoegen nemen en zij beginnen hardop te schreeuwen.

De goedige, oude man schudt bedenkelijk zijn hoofd.

Prambanan is in nood !

Het gevaar ziende, dat Prambanan bedreigt, komen een paar kinderen bij elkaar om te beraadslagen wat te doen. „Laten wij gaan naar Boro-Boedoer," — sprak er een „en daar trachten te weten te komen, wat onze eigen Vader wil. Zijn Wil zal voor ons Wet zijn. Doch laten wij nu alvast onze broeders waarschuwen, dat democratie zonder wijsheid een ramp is voor ons allen !"

In Frankrijk heeft de democratie schipbreuk geleden, in Amerika is zij te pletter geloopen tegen het burgerlijke egoïsme; omkoopingen, lage intriges en vuile kuiperijen in den strijd om een parlementszetel wedijveren met elkaar om den voorrang. En in Australië is het heelemaal mis met de democratie. Daar wordt het volk door de de-

mocratische parlementsleden letterlijk geplukt. „All right" is hun leuze, als het gekozen lid er eenmaal komt. Dat spreekt boekdeelen!

De democratische loerah-verkiezingen in de binnenlanden van Java, waar het „besel-systeem" welig tiert, geeft ons lang niet zulk een beeld als in de moderne democratische Staten in Europa, waar men zelfs voor geen moord terugdeinst.

De democratie zonder wijsheid is een ramp over ons allen, die wij misschien nimmer te boven zullen komen.

Waarom moeten wij toch altijd westersche methoden navolgen, die in het Westen zelf reeds schipbreuk hebben geleden? Zijn wij dan werkelijk zoo laag gezonken, dat wij met ons eigen *geest* niets meer kunnen voortbrengen? Is de Javaansche Geest werkelijk dood, die eens een Boro-Boedoer schiep, die het wereldberoemde stelsel Sankhija van den wijsgeer Kapila tot een nationaal bezit in de Javaansche literatuur wist vast te leggen. Het is geen eigen of nieuwe schepping — wilt gij zeggen? Neen, nieuw is het niet, maar het is net zoo goed als een eigen schepping.

Trouwens is er geen land ter wereld, die zijn wijsbegeerte en philosofie niet heeft ontleend aan de bergen van Hymalaja, de aardsche hemel van Batoro Goeroe of wel genoemd Sang Yang Manik Mojo.

Laten wij ons zelf toch vinden ook in een Jong-Java en verder geen stelsel lukraak toepassen zonder dit eerst te toetsen aan onze eigen Javaansche kawroeh.

Hebt gij behoefte om de Westerlingen na te volgen, wilt gij met allen geweld hun slaven zijn, doe dan een wijze keus en aanvaard de theosofie, die de Westerlingen hier komen brengen. Zij geeft ons tenminste zoo al niet het geheel, dan toch een deel van de Javaansche Kawroeh terug.

Doe dat!

HET RECHT VAN DEN WIJZE.

IV

Het recht van den wijze is ontleend aan het goddelijk recht. Zijn kennis is gebaseerd op een aanschouwelijke waarneming, op de erkenning van Het-Zijn. Ondenkbaar is het Niet-Zijn, moge het ook al bestaan.

Voorts zegt de wijze, dat macht recht is, dat het recht van den Sterke, het beginsel is in de Natuur. Dit is een volkomen, logische doorvoering van de Wetten Gods, waar Zijn Almacht ook het Alrecht aan Zijn Zijde wijst.

De toepassing van dat beginsel kan op tweeërlei wijze geschieden, volgens de dierlijke (kwade) en de menschelijke (goede). Bij het dier zien wij, dat het recht van den Sterke wordt aangewend om zich zelf te dienen tot dood en verderf van zijn mededieren. Bij den mensch echter, zooals zijn hoogere beginselen hem verrieden, toen hij zijn beschermende hand uitstak om den vlieg te verlossen uit de strikken van het spinneweb, behoort dus het recht van den Sterke te worden gebruikt om den zwakke te beschermen en te dienen tot heil van het Al.

De physiek en intellectueel sterke mensch, die niet wijs is en de grenzen van mensch en dier niet kent, hun gebieden als één beschouwt, vervalt allicht tot de neigingen van het dier, omdat deze gemakkelijk zijn, zonder het gebruik van de rede te vereischen.

De rede, het hooger beginsel, dat den mensch van het dier onderscheidt, is den mensch gegeven om er gebruik van te maken. Maar hij doet het liever niet, zijn verroestte gemakzucht doet hem kiezen het gemakkelijke en eenvoudige pad — *zònder de rede.* Waren zulke menschen als dieren geboren, dan staat de menschheid nu niet tegenover dit schijnbaar, onoplosselijk vraagstuk.

Doch nu er eenmaal van deze menschen zijn, die praktisch de rede niet gebruiken en hun verstand ten dienste stellen aan het dierlijk instinct, nu zit er niets anders op dan geduldig te arbeiden aan het ideaal van den wijze, die de wereld van deze gedrochtelijke combinatie's van mensch en dier wil verlossen.

Gelijkheid en broederschap — predikt ook de Wijze ; maar niet die gelijkheid van de democratie, waar het gelijke recht wordt uitgeklopt, doch de gelijkheid in het huisgezin, waar de oudste zoon, omdat hij een belangrijker aandeel heeft bij het nakomen van de huishoudelijke lasten en plichten, ook meerdere rechten geniet dan zijn nog spelende, jongere broeder. Er zijn geen gelijke rechten in zoo'n gezin en toch heerscht daar onder de kinderen gelijkheid en broederschap *in de volkomenste beteekenis* van het woord.

In dezen geest dient men de leuze van broederschap op te vatten. Dikwijls vraagt steller dezes gelijkheid en gelijke rechten

voor zijn landgenoten, maar het hoeft zeker niet te worden betoogd, dat het begrip van gelijke recht daar een gansch andere beteekenis heeft dan dat, waarop de democratie haar leer optrekt.

In dezen strijd tegen de democratie gaat het om de grondvestelijke waarheid. Haar gelijke recht kan alleen gebaseerd worden op een leven van éénmaal. Leeft en sterft de mensch eenmaal, ja, dan moet rechtvaardigheidshalve aan een ieder dezelfde rechten worden toegekend, ondanks dan toch het slechte voorbeeld van de Natuur, die nu juist geen twee personen met dezelfde rechten — capaciteiten — begiftigt.

Gelukkig hebben wij gezien, dat de mensch niet eenmaal leeft, nòch sterft hij voor dezen keer en behoeven wij dus niet *tègen* de Natuur te handelen. Eeuwig leeft de mensch en zijn doodstrijd is tenslotte maar denkbeeldig. Wat dood gaat, is altijd dood geweest en wat leeft, zal blijven leven in de eeuwigheid. Wat gemeenlijk wordt verstaan onder dood, is de dood van de begoocheling ; het ophouden van haar bestaan, is wat men dood noemt (patine roso.)

Van de stof kan men niet zeggen, dat zij dood gaat, zij is altijd dood geweest. En bij den dood van de begoocheling wordt de stof terug gebracht tot haar oorsprong, dat is tot stof. Er heeft dus in wezen geen verandering plaats, noch in de stofdeelen, noch in de deelen van het Leven. Niets is dus veranderd, niets verloren ; alles blijft zooals *het is* en zal dit ook blijven voortbestaan in de eeuwigheid ; èn de stof èn de geest. Een mooie beeltenis van ons leven is de zon, die niet ophoudt te schijnen, evenals het leven ook niet ophoudt te leven. Toch zien wij des nachts de zon niet schijnen, gelijk wij ook dooden niet zien leven.

En de democratie doet ons nu denken aan primitieve volkeren, die waarlijk gelooven, dat in den nacht de zon slaapt, als zij meent, dat het leven na den dood werkelijk ophoudt te bestaan.

Hoe goddelijk positief, als een mijlpaal door de eeuwen, zeide de Heilige Heer, Cri Krisna : „Vele geboorten heb ik doorgemaakt en gij ook, Arjuna, ik ken ze alle, doch gij kent ze niet.Vijandbedwinger ! (Bagavad-Cita 4e gesprek, vers No. 5.)

Zij, die niet weten of wat hebben geleerd, zullen aan dit goddelijk Woord twijfelen, evenals de menschen uit de goenoeng ongelooflijk zullen kijken, als men hun zegt, dat de aarde om de zon draait. Wat zullen deze menschen verder denken, als zij hooren,

dat er in den steen, die daar onbewegelijk ligt, een voortdurende beweging is van de moleculen, welke onophoudelijk om hun eigen banen ronddansen.

De man van de wetenschap stelt dat vast als een hypothese, want

De man van de wetenschap stelt dat vast als een hypothese want hiermee alleen kan hij al de andere verschijnselen verklaren. Men neemt hieraan geen aanstoot, maar werpt men een hypothese op als de wedergeboorte, dan is dat al dadelijk *onwetenschappelijk*. Neen — logisch is anders !

De atoom-theorie gelooven wij allemaal *op gezag,* maar de desaman kan dat niet gelooven *óók niet* op gezag, want het gebied is hem te ver weg. Zoo kunnen wij straks begrijpen, als er menschen zijn, die het gezag van de exacte wetenschap wel aanvaarden, doch het hoogere gezag van Cri Krsna verwerpen, omdat het gebied hun ook te ver weg is gelegen.

Intusschen wordt het gezag van Karl Marx, de grondlegger van de democratie, erkend, als gezaghebbend. De desaman erkent ook het gezag van den stunteligen desa-goeroe.

Hoe treffend is de gelijkvormigheid hier van de spieraalvormig, spits, naar boven opklimmende evolutie. Zoo boven, zoo beneden ; dezelfde banen van den cirkel. En de Wijze, die begrijpt, vergeeft en rechtvaardigt de treden van de ladder der menschelijke evolutie. Zacht is daarom des Wijzen oordeel.

De Wijze, wien het recht toekomt en over macht beschikt, zal het recht van den Sterke niet voor zich zelf gebruiken in navolging van het dier. Veilig is dus alleen dit recht in handen van den Wijze, den drager der wijsheid Gods.

Wie gelijke rechten uitdeelt aan menschen van ongelijke ontwikkeling, wie gelooft, dat het woord van den onontwikkelde desaman gelijkwaardig is aan dat van den wijze, die handelt onrechtvaardig en gelooft onverstandig. Maar waar is de Wijze, wien het Recht toekomt om het recht onder de menschen te verdeelen ?

In de Niti Sastro staat geschreven: „Beroemt U niet op uwe wijsheid, als gij het nog niet wint van duizend wijzen onder de wijsten".

Dit komt dus hierop neer, dat men praktisch zulk een wijs mensch niet kan vinden. Het doet aan de zaak niets toe, als het beginsel maar eerst wordt erkend. Eerbied voor zijn meerdere, zonder nu juist in slaafsheid te vervallen, zij de grondtoon in de maatschappij. Erkenning van het goddelijk recht, dat den Wijze toekomt,

doch geen ontkenning en dit recht straks betwisten op grond der gelijkheid, krachtens den goddelijken oorsprong. Uit dezelfde Bron moge zij alleen ontspringen, maar dat de drager der wijsheid Gods ook drager van het Recht is, moet worden ingezien.

Op dit beginsel als basis dient de staatkunde te worden gegrondvest, de Wijzen aan het hoofd van den Staat en gekozen door Wijzen en niet door het volk. Wie gehoorzaamheid verschuldigd is, die mag ook het eerst van de maatschappelijke welvaart genieten. Het volk, dat ten allen tijde gehoorzaamheid moet toonen, wordt dus het eerst gediend. De Wijze zal het minst en dan nog het laatst van de wereld genieten. Zoo is ook steeds de opvatting geweest van de groote Indische Vorsten, wiens daden tot op het huidige oogenblik nog in eere wordt gehouden, zij het misschien nog slechts als een bloote formaliteit.

In tijden van rijstnood, gaat de vorst voor om zich te onthouden van voedsel. Vasten als de tijd van zaaien komt, was regel.

Laat, wie straks de hoogste posten bekleeden, die den regeeringsteugels vieren, het wel en wee van land en volk in de hand hebben, laat hun in *evenredigheid* het minst van allen verdienen; dan zullen wij zien of er niet van zelf schifting komt onder de wijsgeerigen en gouddorstigen.

Het regeeren moet niet aanlokkelijk worden gemaakt door het goud, de jacht op de regeeringszetels met alle geoorloofde en ongeoorloofde middelen wordt daardoor onvermijdelijk gemaakt.

De macht van het geld moet worden gebreideld door geen waarde aan het geld te hechten. Dit is de eenige oplossing en hierin moet de regeering ons voorgaan.

Zooals vroeger is geweest, zocht de Vorst zijn omgang met Wijzen, die voor alles eenvoudig zijn en hun dorst naar geld voor goed hebben overwonnen. Geld had toen geen waarde, behalve uitsluitend als ruilmiddel. De rijkste handelaar kwam niet in de nabijheid van den Vorst. Zoo leerde het volk min of meer het geld schuwen als hem onwaardig. Dat dit verschijnsel, hoe vaag ook, tot voor kort geleden nog in de Javaansche maatschappij viel waar te nemen, zal niemand ontkennen.

De Javaan hechtte meer aan titel dan aan geld, omdat in zijn oogen elk titel hem nader brengt tot den Vorst ; dat is wel teekenend voor zijn aristocratischen geest. Het Javaansche volk is dan ook

van af den Vorst tot zijn minsten onderdaan, den loerah in de desa, in zijn aard aristocratisch.

Aristoratie is de aard van den ksatrija.

Onder de westersche overheersching, die het geld als maatstaf van de maatschappelijke positie neemt, begint als van zelf deze aard te vervagen. De titelzucht verdwijnt en maakt plaats voor geldzucht. Hoe afkeurenswaardig de zucht naar een blooten titel ook is, de geldtzucht voorspelt ons nog een grooter kwaad, omdat met het geld gemakkelijk wordt gediend de verroeste gemakzucht van den mensch, die reeds zooveel kwaads heeft gesticht.

Wij leven thans in een wereld, waar het geld regeert achter de macht van kapitalistische regeeringsvormen. De sociaal-democratie strijdt tegen dit stelsel, en wenscht de regeeringsvorm vervangen te zien door een volksregeering. Als het geld daarbij nog regeert, dan geraakt men ongetwijfeld van den wal in de sloot.

De macht van het geld moet worden gebreideld, zeg ik nogmaals. Men begint hem zijn toegang tot de hoogste regeeringsposten te weigeren, d.w.z., wie heerschen wil, moet maar afstand doen van het wereldgenot. In dit systeem past geen tijdelijke heerscher van 5 jaren. Neen — zoo wordt het kwaad nog maar het best gediend, zooals ook reeds is voorgevallen, dat een heerscher van deze soort in zijn heerscherstijd de eene of andere vennootschap bevoordeelt om later *„er in"* te komen als commissaris. Zulk tartende nuchterheid zal wel nooit een Javaanschen heerscher overkomen, daarvoor is hij te veel aristocraat.

Het republikeinsch systeem is veroordeeld bij dit opzet ; het heeft ook geen zin den heerscher te onthouden van 's werelds genot, als dit maar een tijdelijk karakter draagt. Hij zal zijn bewind wel zoo weten op te stellen, dat hij later na het aftreden zijn schade ruimschoots kan inhalen.

Neen, in dit opzet, waar Wijzen regeeren, past ook alleen de aloude Oostersche wijsheid, die Batoro Noerada leeraarde aan den oudste der Pandawa's (Soembangsih.)

„Kaki Praboe! Wilt gij „Vorst" wezen? Weet, dat van het „leed" gij het grootste deel zult moeten dragen. Van 's werelds „lief" is uw aandeel het kleinste. De Vorst, die niet inziet, dat hij in „genot" de laatste, in „smart" de eerste moet wezen, zulk één doet goed met het bedelaarskleed aan te trekken".

Java, 11 April 1920.

Abonneert U op:

WEDEROPBOUW.

Maandblad gewijd aan de Jong-Javanen-Beweging en het Javaansche geestesleven

— Vraagt proefnummers —

Gang Holle 45 — Weltevr.

Verkrijgbaar bij de Administratie van „Wederopbouw" de volgende brochures.

No. 1 DE BAROTO-JOEDHO, door Satiman à f 0.25

„ 2 [illegible] (de Javaansche vertaling van de „Gedachten aan mijn Moederland" door Noto-Soeroto) . . . . . f 0.15

„ 3 Emoet ka lemah tjai sim koering (de Soendasche vertaling van de „Gedachten aan mijn Moederland" door Noto Soeroto). . . . f 0.15.

N. B. De „Baroto-Joedho" is ook verkrijgbaar bij:
Darna-Koesoema, te Bandoeng.
R. Soemantri, Wd. Mantri Politie H.B. Simpang, (Soerabaja).